

Woord vooraf

Al vele jaren noteert Jozef Van der Speeten zorgvuldig Okegemse dialectwoorden en gezegden. Met de accuraatheid en het sierlijke handschrift van de onderwijzer houdt hij alles bij op duizenden steekkaarten, vaak met op de achterzijde nog extra informatie over het bewuste trefwoord. Zelf keek ik met ontzag naar de twee stevige houten fichesbakken waarin dit geheugen van het Okegems dialect wordt bewaard. Zij vormen het geheugen van de taal van onze (voor)ouders. We waren er het snel over eens dat dit titanenwerk op één of andere manier aan de buitenwereld moest getoond worden. Het resultaat heeft u momenteel in de hand.

Azzoeë gezeid is dus het gevolg van jaren verzamelwerk van één persoon. Door zijn jarenlange aanwezigheid in de politiek, het verenigingsleven en de parochie kwam Jozef de voorbije decennia met vele mensen in contact. Door wat hij al die jaren hoorde op vergaderingen, op straat of in het café kon hij als geen ander een staalkaart van het Okegems construeren. Al deze gegevens vulde hij aan met woorden en termen die hij zich herinnerde uit zijn jeugdperiode. Het boek draagt dan ook de stempel van een Okegems dialect zoals dit tijdens de jaren 1950-60 door iedereen in het dorp werd gesproken. Het dialect – of moeten we zeggen tussentaal? – van de huidige jonge Okegemse generatie komt in dit boek veel minder tot uiting. De keuze van woorden en uitdrukkingen is met andere woorden gekleurd door Jozefs leefwereld. Dit blijkt bijvoorbeeld ook uit de aanwezigheid van heel wat landbouwtermen. Afkomstig uit een boerengezin is het normaal dat hij hieraan heel wat aandacht besteedde. De lezer zal het hem niet ten kwade duiden. Integendeel, het boek zorgt op deze manier voor een meerwaarde. Het is niet alleen een woordenboek van het Okegems, het is ook een echo van de taal die men sprak in het agrarische Okegem van vóór en na de Tweede Wereldoorlog.

Voor de Heemkring en het Davidsfonds van Okegem is de conservatie van de materiële en immateriële cultuur van onze vroegere gemeente een belangrijke opdracht. Op een ogenblik dat de dialecten het steeds moeilijker krijgen, is het vijf voor twaalf om een (eerste) studie aan het Okegems te wijden. De Vlaamse dialecten zijn sinds enkele decennia het slachtoffer van een waar “verdunningsproces”. Zij worden steeds meer aangelengd met het Algemeen Nederlands of – veel erger – met een soort algemeen Vlaams dialect dat veel gelijkenis vertoont met het ‘Verkavelingsvlaams’ in heel wat populaire televisiereeksen. Niettemin kunnen plaatselijke talen gelukkig in heel wat middens op een toegenomen belangstelling rekenen. Vooreerst is er de bekommernis aan de universiteiten die willen bewaren wat binnen een generatie

dreigt verloren te gaan. Een zelfde vaststelling in de artistieke wereld. In de folkmuziek is de traditie om in een plaatselijke taal te zingen nooit verdwenen. Het is opvallend hoe vandaag steeds meer zangers en theatermakers bewust kiezen voor het dialect als expressiemiddel. In heel wat intellectuele kringen is het overigens algemeen aanvaard om het dialect als immaterieel erfgoed te koesteren. Velen zijn het er over eens dat het dialect een onmiskenbare kracht heeft om emoties en gedachten in een klare taal uit te drukken. Of om het met de woorden van schrijver Geert Van Istendael uit te drukken: “Je kunt alles zeggen in het dialect, het mooiste en het tederste”.

Dit boek laat zich niet van A tot Z lezen. Het nodigt uit om in de hand te nemen, te bladeren, op te zoeken, even te fronsen, te herinneren, te glimlachen bij de zegswijzen van onze ouders. Het dialect bewandelt geen omwegen; het klinkt misschien wat ruw in de oren maar het zegt de dingen zoals ze zijn, recht naar het hart.

In dit voorwoord gaat onze dank naar Rufijn De Decker die *Azzoeë gezeid* illustreerde met rake tekeningen bij typische uitdrukkingen. Als dialectkenner gaf hij voor de eindredactie nog zeer nuttige adviezen. Een dankwoord ook voor Geert Van der Speeten die bij enkele uitgeweken Okegemnaars polste naar hun herinneringen aan de Okegemse taal. Zijn bevindingen staan op de volgende bladzijden onder de titel ‘Okegems op afstand’. We willen in deze hulde tenslotte het bestuur van de Heemkring en het Davidsfonds betrekken die dit project hebben gesteund.

Patrick Praet

Inhoud

Woord vooraf	1
Inhoud	3
Okegems op afstand	5
Afspraken met de lezer	8
Gebruikte afkortingen	13
Bibliografie	14
Woordenlijst	15
Na elke letter bevindt zich een rubriek met Okegemse uitdrukkingen, namen, liedjes,....:	
<i>Aurebéd</i>	23
uitdrukkingen over arbeid en luiheid	
<i>Betaulen én (ver)koeëpen</i>	42
uitdrukkingen over betalen, kopen en verkopen	
<i>Drinken en (h)ém ammeseren</i>	52
uitdrukkingen over drinken en zich amuseren	
<i>Erremoei en roiëkdom</i>	56
uitdrukkingen over armoede en rijkdom	
<i>Frétten</i>	61
uitdrukkingen over eten	
<i>Gèren zien</i>	74
uitdrukkingen over graag zien, liefde en verkering	
<i>Hoiëmeléke dooëkers én totrékkers</i>	83
uitdrukkingen over bedriegers, leperds en schijnheiligen	
<i>Iet of wadde</i>	88
hoeveelheden	
<i>Jaan en allemaan</i>	91
voornamen	
<i>Kakken én alles wat er nor rikt</i>	111
uitdrukkingen over zijn gevoeg doen	
<i>Kindj noch krooë</i>	111
gepaarde uitdrukkingen	
<i>Liekes van vrigger</i>	122
Liedjes en versjes van vroeger	
<i>Lèveswoiëshéd</i>	127
uitdrukkingen over levenswijsheid	
<i>Mane(n)praut</i>	139
gezegden uit de mond van mannen	
<i>Nievejaurswénsjken</i>	144
Nieuwjaarswensen	

<i>Ooëlen en (h)ooëbens</i>	156
uitdrukkingen over gekken en dwazen	
<i>Plésj as en bloeët gat</i>	168
vergelijkingen	
<i>Riezze mauken</i>	176
uitdrukkingen over ruzie maken en slagen geven	
<i>Remedes tegen ziekten</i>	177
remedies tegen ziekten en kwalen uit de Okegemse oude doos	
<i>Stoefers en baggozzjemaukers</i>	198
uitdrukkingen over stoefers en druktemakers	
<i>Traven én 't (h)ooësaven</i>	207
uitdrukkingen over trouwen en het gezin	
<i>Verwoiëten én verwénsjken</i>	218
verwijten, bedreigingen en beledigingen	
<i>'t Weer én de sézsoenen</i>	226
uitdrukkingen over het weer en de seizoenen	
<i>Ziek en malloenjeg</i>	232
uitdrukkingen over ziek zijn en zich slecht voelen	
Lijst van voorintekenaars	235

Okegems op afstand

Een dialect laat zijn sporen na. Het lijkt wel alsof het diep in ons DNA is ingegrift. Okegemnaren die de streek verlieten, zelfs al is dat tientallen jaren geleden, blijven nog altijd een band behouden met hun streek via de taal. We polsten bij enkele uitgeweken inwoners wat hun affiniteit is met het Okegems: spreken ze het nog? En wanneer? En wat is hun favoriete uitdrukking?

Marc Van den Borre (1967), oud-koster en organist, is al elf jaar weg uit Okegem. Hij woont op dit moment in Gent.

„Het Gents heeft een ongelooflijke charme en een grote eigenheid. Soms probeer ik het na te bootsen, al lukt mij dat niet te al best. Maar het Denderdialect, als ik dat zo algemeen mag benoemen: dat is toch iets wat ik onmiddellijk herken als ik met iemand praat. Dan lijkt het alsof er een knop omgedraaid wordt en komen de Okegemse woorden en klanken als vanzelf. Ik mag dus gerust zeggen dat ik nog dagelijks Okegems praat. Dialect is heel normaal. Het komt vertrouwd over. De afstand verkleint en het gesprek wordt een stuk spontaner.”

„Mijn favoriete Okegemse woord? Ik heb al vaak opmerkingen gekregen over *pertangs*. Dat moet een van mijn stopwoorden zijn, dat dan door anderen als typisch Okegems gebrandmerkt wordt.

Frieda Asscherickx (1932) beleefde alleen haar vroege kinderjaren in Okegem. Ze bracht daarna haar schooljaren door in Ninove, Heverlee en Brussel. Op dit moment woont ze in Kortrijk.

„Ik heb jarenlang lesgegeven, intussen spreek ik het Okegems niet meer. Het zit ver weg, het uitspreken is helemaal niet meer natuurlijk. Ik vind dat jammer. Je zou kunnen zeggen dat ik het Okegems na al die jaren afgeleerd heb. Maar ik blijf er nieuwsgierig naar. En blijkbaar zijn er toch nog altijd klanken aanwezig. Men maakt er mij op attent, in mijn West-Vlaamse omgeving, dat ik een inwijkeling ben.

Voesj is zo'n woordje dat ze in Kortrijk niet kennen. *We gon voesj*. En nog altijd hoor ik mijn vader zeggen: *Gotj mo langs 't késjken, t'és aldau ne këtteren weg*.

Wim Van Avermaet (1931) was van 1981 tot 1988 pastoor in Okegem. Hij is afkomstig van Lokeren en woont op dit moment in Eeklo.

„Als ik met de gewone mensen van Okegem sprak, dan kwam ik altijd een fractie achterop. Ik moest soms nadenken bij hun woordgebruik. *Ne sletel* zeiden

ze dan, en ik wist niet wat ze bedoelden. Of *mieren*, maar dat waren niet de beestjes die ik met dat woord associeerde.

We hebben ooit toneel gespeeld met de KVLV, en het lag voor de hand dat dat in het Okegems zou zijn. Ik had de regie voor mijn rekening genomen. Dat zorgde voor veel hilariteit. Ik kon het wel nazeggen, maar het klonk toch altijd nog anders.”

„Het mooiste Okegemse woord vind ik *goesjdieël*. Het was een traditie die in het Waasland niet bestond. Ik stond dan ook paf toen ik er de eerste keer van hoorde.”

Harold Van de Perre (1936), kunstenaar en oud –docent aan Sint-Lucas in Gent, bracht zijn kinderjaren in Okegem door. Hij woont op dit moment in Dendermonde.

„Ik spreek een verzwakte vorm van algemeen Nederlands, een veredeld Vlaams zoals dat op televisie de gangbare taal is geworden. Thuis werd er Okegems gesproken, of althans een min of meer gekuiste versie. De echt platte variant lag mijn vader, die een intellectueel was, niet zo goed.

„We woonden op de Okegembaan en hadden ook veel contact met Ninove, maar de echte Ninoofse klanken heb ik nooit beheerd. Ik herinner me wel veel typische woorden. Zoals *scramoeilje-késj*. Dat was een steegje aangelegd en verhard met de asse uit de kachel.”

„Met dialect kan je alles uitdrukken. Vaak gaat het om een sterk bloemrijke taal, met prachtige beelden. Zo herinner ik mij nog levendig de wijsheden van Manus Van der Perre. Hij kon je staande houden, de fiets in de hand, zelfs als je dringend de trein moest halen. En aan het einde van zijn betoog zei hij dan: *We roiën (h)ier op zjanten*. Waarmee hij bedoelde: de wereld loopt op zijn einde.”

Jan De Deyn (1937) is oud-voorzitter van de Davidsfondsafdeling in Okegem. Hij verliet het dorp in 1976 en woont op dit moment in Bazel.

„Als ik in de streek kom of ik ben bij familie, dan spreek ik Okegems. Dat gaat vanzelf. Vaak probeer ik te identificeren van welke streek mensen afkomstig zijn, aan de hand van klanken of uitdrukkingen. Het lukt mij altijd om iemand van de Denderstreek te herkennen.”

„Het dialect moet zijn normale plaats blijven krijgen in het dagelijks leven. Ik erger mij soms aan sommige dialectsprekers op televisie. In het publiek spreek je Nederlands, vind ik. Maar als je gezellig samenzit met mensen die je goed kent, dan hoort daar dialect bij.”

Het woord dat mij het meest is bijgebleven is *boenjelés*. Dat stond dan voor de vroedvrouw Florine, die in Okegem een bekende figuur was. En iets wat een niet-Okegemnaar nooit begrijpt: *kétje-loe*, of verstoppertje spelen.

Geert Van der Speeten (1961), journalist, woont al twintig jaar niet meer in Okegem. Hij verhuisde eerst naar Antwerpen en daarna naar Dendermonde. Ik doe heel hard mijn best om af en toe een gesprek te voeren in het Okegems. Het is het nestgevoel dat dan spreekt. Maar omdat de praktijk ontbreekt, is er altijd wel een woord dat ik verkeerd gebruik of niet juist uitspreek. Ik ervaar het als een gemis en ik ben jaloers op taalgebruikers die hun dialect met grote soepelheid en zonder complexen spreken. Het is een taallaag die deel uitmaakt van je leven.

Soms borrelen er onverwacht kleurrijke uitdrukkingen op, de ene al oneerbiediger dan de andere. Ik hou ze meestal discreet voor mijzelf. *Azzoeë nen brédde*, moet ik bij voorbeeld denken, als ik iemand zie staan met een kolossale bierbuik.

Mijn favoriet is *téppen*. Het is een scheldwoord waar een zekere sympathie voor de underdog in meeklinkt. *Téppen* en *troeten* verdienen volgens mij een plaatsje in het repertoire van kapitein Haddock, kampioen van het literaire scheldwoord. Het zijn kleurrijke begrippen, van dezelfde categorie als Basji-Boezoek of kwistenbiebel.

Afspraken met de lezer

Azzoeë gezeid is een inleiding tot het Okegemse dialect. Het is geen wetenschappelijke studie en verdiept zich bijgevolg niet in de grammatica en de syntaxis van het Okegems. *Azzoeë gezeid* is op de eerste plaats een *Diksionèèr*, een leesbaar woordenboek bestemd voor Okegemnaars en voor alle dialectliefhebbers. Naast een alfabetische woordenlijst vindt u er een systematisch overzicht van kleurrijke uitdrukkingen, een reeks inspirerende scheldwoorden, liedjes en versjes uit de oude doos en ... nog vele andere wetenswaardigheden over de Okegemse taal.

Alhoewel de woordenlijst meer dan 3000 woorden telt – de meeste woordenboeken van andere dialecten bereiken zelfs dit aantal niet – zal deze wellicht niet volledig zijn. Eventuele aanvullingen achteraf zullen alleen maar bewijzen dat het boek met aandacht werd doorgenomen. Lezers uit andere gemeenten zullen dan weer zeggen dat woorden en uitdrukkingen het zelfde zijn als óf sterk lijken op hun eigen dialect. Ook dit is niet zo verwonderlijk. Zoals er geen specifieke Oost-Vlaamse woordenschat bestaat, moeten we ook niet gaan zoeken naar een Okegems vocabularium. De voornaamste verschillen tussen de Vlaamse dialecten zijn klankvarianten. Overigens is Okegem nooit een afgesloten taaleiland geweest. Samen met de meeste dialecten in de Denderstreek kan men het Okegems tot een dialectvariant rekenen die weinig verschilt met het dialect in West-Brabant. Taalkundigen en historici schrijven deze overeenkomsten meestal toe aan de aantrekkingskracht van Brussel en omgeving op de dorpen ten westen van de Dender. Vooral tussen Aalst en Ninove waar de Dender minder breed was, zou dit de onderlinge contacten hebben bevorderd. Het is in elk geval overduidelijk dat het Okegems grote overeenkomsten heeft met het dialect in Liedekerke of Pamel. De verwantschap met het Liedekerks zou kunnen bewezen worden doordat Impegem (gehucht van Liedekerke) tijdens het *ancien régime* tot de Okegemse parochie behoorde en de twee woonkernen nog tot 1940 via een brug verbonden waren. Ook met Pamel, waarvan de dorpskern tot het begin van de 20ste eeuw net over de Dender lag, zijn er steeds nauwe contacten geweest.

De vaststelling dat er geen specifiek Okegems dialect zou bestaan, maakt dit boek niet minder overbodig. Integendeel, met uitzondering van enkele gemeenten (Aalst, Haaltert, Lebbeke, Ninove, Gooik,...) zijn er tot vandaag in de Denderstreek nog geen uitvoerige dialectstudies verschenen. En een grondige vergelijking met deze schaarse voorbeelden leert overigens dat tussen het Okegems en deze gemeenten heel wat meer (klank)verschillen zijn dan men eerst zou vermoeden. Kortom, *Azzoeë gezeid* is niet alleen interessant voor elke

dialectliefhedder, maar levert ook een aanzienlijke bijdrage tot wat misschien ooit een studie over het dialect in de Denderstreek kan worden.

Van bij het begin was het bedoeling om zo veel mogelijk de spelling en de verzameling woorden en uitdrukkingen van Jozef Van der Speeten te respecteren. Met zijn goedkeuring werden enkele wijzigingen aangebracht in de notatie en sommige woorden uiteindelijk weggelaten of toegevoegd. Voor de uitgave van dit boek moest op het vlak van woordselectie en spelling immers enkele duidelijke criteria gehanteerd worden.

Een eerste probleem was de vraag wat uiteindelijk als Okegems kan beschouwd worden. Hiervoor werd *Van Dale Groot Woordenboek der Nederlandse taal* als norm gebruikt. Dit gaf soms aanleiding tot verrassende resultaten. Van sommige woorden denken we wel dat ze dialect zijn (bv. *lochting*, *broddelen*,...), terwijl ze eigenlijk algemeen aanvaard Nederlands zijn. Deze werden niet behouden. De stelregel is simpel: alle Okegemse woorden en uitdrukkingen die niet in *Van Dale* staan, worden in dit boek opgenomen. Moeilijker wordt het met woorden die in een (licht) verschillende spelling in *Van Dale* staan en weinig afwijken van het A.N. Aangezien het Okegems, zoals de meeste andere dialecten, in grote lijnen de algemeen Nederlandse woordenschat volgt, nemen deze woorden de hoofdmoot in. Zij verdienen eveneens een plaats in dit boek. Indien de spelling niet verschilt, ook als ze in *Van Dale* als gewestelijk of Belgisch Nederlands aangeduid staan (bv. *broel* of *flikker*), worden ze niet vermeld. Hierop hanteren we twee uitzonderingen. Zo worden woorden met dezelfde spelling als in *Van Dale* toch behouden wanneer zij in het Okegems een totaal andere betekenis krijgen (bv. het werkwoord *gaffelen* dat in *Van Dale* wordt omschreven als met de gaffel werken of snel eten maar dat in het Okegems ook *rap marcheren* betekent, of het voorzetsel *van* dat in Okegem ook *tijdens* kan betekenen). Een tweede uitzondering wordt gemaakt voor woorden die, opgenomen in (Okegemse) uitdrukkingen, een aparte betekenis krijgen (bv. *donker* wordt gebruikt in de uitdrukking *ieënen van 't (h)alverdroidonker*).

Een tweede uitdaging was de keuze van een spelling die tegelijk helder en consequent was. Een wetenschappelijke fonetische notatie, die beter de verschillende nuances van de klankkleur kan omschrijven, was omwille van de leesbaarheid uitgesloten. We kozen voor een spelling die zo herkenbaar mogelijk is voor de lezer. Hiervoor staan ons de 26 letters van het alfabet ter beschikking.

Hieronder leest u de voornaamste spellingsregels in *Azzoeë gezeid*. Zij zijn nodig zijn voor een beter begrip van de woordenlijst.

1. Klemtoon

De klinkerletter van de beklemtoonde lettergreep wordt onderstreept.
(*afroiëzen, benaad, dweisdroiëven*)

2. Klinkers: lang of kort?

We volgen hier de regel van het A.N. Dit betekent dat bij een open lettergreep de klinker lang wordt uitgesproken maar kort wordt genoteerd (*auvers, geslegen, totentrékker). Bij een gesloten lettergreep wordt de klinker dubbel genoteerd (*aaalménekieë, flokkaat, toot*)*

3. Het probleem van de e

De uitspraak van de **e** is in elk dialect een netelige kwestie. In het Okegems kan men grofweg vier varianten onderscheiden:

- De doffe **-e-** (*vergaun, garde, betraug*). Let wel: indien in een voorbeeldzin enkel **e** wordt gebruikt, dan geldt dit als vertaling voor *hij* in het A.N. In het Okegems wordt dit persoonlijk voornaamwoord amper uitgesproken (*e ging nor zén bédde*)
- De scherpere **-é-** (*gés, zwét, érdoensj*, te vergelijken met het Franse *écouter*)
- De wat 'vetter' klinkende **-è-** (te vergelijken met het Franse *père*). We gebruiken deze bij open lettergrepen (*aalzaleven, geneteg, geren). Zij wordt dubbel geschreven bij een gesloten lettergreep (*grèèf, zwèèr, bèèrpit*)*
- De lange **-e-** (*melekes, moerbezen, melom*) waar de regel van het A.N. wordt gevolgd: bij een open lettergreep wordt één **-e-** genoteerd. Bij een gesloten lettergreep schrijven we zoals in het standaard Nederlands een **-ee-** (*deervokt, fleer, (h)andeef*)

4. Ei of èè?

Beide klanken liggen in het Okegems dicht bij elkaar. Toch is er een merkbaar klankverschil. Woorden met **-ei-** komen overeen met bv. *trein, azijn* of *ijzer* in het A.N. We vinden deze klank in het Okegems terug in woorden zoals *gezeid, pjeid* en *afgeleid*. We noteren echter *foesjelèèr* en *sloekèèr* omdat deze klanken lijken op *fair* of *frêle* in het A.N.

5. Voorrang aan de herkenbaarheid van een woord

Om de lezer de betekenis van het woord in het A.N. te laten herkennen, wordt in bepaalde gevallen afgeweken van de fonetische notatie.

Wanneer een woord eindigt op een **-d** wordt deze **-d** ook behouden, alhoewel men wel een **-t** hoort. Dit komt voor bij substantieven waarvan in het meervoud (van het A.N.) ook een **-d** wordt gebruikt (paard > *pjeid*, brood > *broeëd*, draad > *draud*), bij adjectieven met **-d** in het A.N. (benauwd > *benaad*, verwaaid > *verwooëd*) en bij voltooide deelwoorden met **-d** (*gerénneweerd, geschapeerd, geschèerd*).

Ook het gebruik van *sch-* of *sk-* blijft een heikel punt bij de notatie van dialectwoorden. Er zijn immers weinig Vlaamse dialecten waarin de *sch-* niet als *sk-* wordt uitgesproken. Om de herkenbaarheid van het woord te behouden worden zij toch met *sch-* geschreven (bv. *schoefelink*, *schieëfgaudewég*, *flaabeschieët*)

De *h-* aan het begin van een woord wordt in het Okegems niet aangeblazen. Toch worden deze woorden onder de letter **H** geklasseerd. De *h-* wordt echter telkens tussen haakjes geplaatst.

6. Inslikken van de *-e-*

In de Denderstreek bestaat de gewoonte om letters in te slikken. Dit is onder meer het geval met de *-e-* in de uitgang van een werkwoord. Zo spreken we normaal van *afschirr'n* of *krawietel'n*. Toch noteren we deze *-e-* (dus *afschirren* en *krawietelen*), vooreerst omdat in het dialect niet iedereen de *-e-* even sterk inslikt en ook omdat dit ons nodeloos te ver zou leiden van het oorspronkelijke woord.

7. Mouillering

Nogal wat woorden eindigen op “vettige” lettercombinaties zoals *jdj* of *jtj* (de zogenaamde mouilleringen). Voorbeelden zijn *véljdj*, *kinjdj*, *lojtj* of *augezétj*. Omwille van de leesbaarheid worden deze woorden genoteerd als *véldj*, *kindj*, *lotj* en *augezétj*.

Tot slot geven we nog een overzicht van de klinkers (+ hun samenstellingen) en hun omvorming naar het Okegems.

- a** - **a** (kassei – *kassoië*, mastel – *mastélle*)
- **é** (dak – *dék*, markt – *mét*, zwart – *zwét*)
- aa** - **au** (vaart – *vaut*, maat – *maut*, zaad – *zaut*)
- **èè** (blaas – *blèès*, kaas – *kèès*)
- **é** (achterwaarts – *achterwésj*, plaats – *plésj*)
- **o** (kaats – *kosj*, doorgaans – *deergonsj*)
- **èè** (leugenaar – *legenèèr*, broebelaar – *broebelèèr*)
- au** - **aa** (blauw – *blaat*, gauw – *aggaa*, grauw – *graat*)
- e** - **e** (de – *de*, vertrek – *fetrék*)
- **i** (schoppen – *schippes*, schelen – *schillen*)
- **é** (mes – *més*, verkort – *verkét*)
- **è** (vleermuis – *flèremooës*, graag – *gèren*)
- ee** - **ieë** (been – *bieën*, altijd – *aalzalèven*)
- **èè** (geel – *gèèl*, peer – *pèèr*)
- eeu** - **ieë** (sneeuw – *snieë*, leeuw – *lieë*)

ei - ieë (leiden – *lieën*, scheiden – *schieën*)

- **oië** (wei – *woië*, meid – *moiëd*)

- **é** (arbeid – *aurebéd*)

ie - ie (mier – *mier*, ziek – *ziek*)

- **i** (fabriek – *fabrik*, mastiek – *mastik*)

ij - oië (pijn – *poiën*, azijn – *azoiën*)

De *oië* is een typische Okegemse klank. Hij kan niet met een andere klank in het Nederlands of een andere taal vergeleken worden. Men spreekt de *oië* het best uit als een korte *o* en *é*.

- **ie** (fortuin – *fortien*, ruiken – *rieken*)

o - **o** (verloren – *verloren*, zonde – *sonne*)

- **e** (mogen – *megen*, vorige – *verige*)

- **oeë** (stro – *stroëë*, poten – *poeëten*)

oe - ie (proeven – *prieven*, roeren – *rieren*)

- **i** (vroeg – *vrig*, zuster – *zister*)

ou - aa (koud – *kaad*, vrouw – *vraa*)

oo - oeë (boom – *boeëm*, matroos – *matroeës*)

ooi - oeë (dooi – *doeë*, hooi – *hoeë*)

u - **a, aa** (ruw – *raa*, gruwelijk – *gravelék*)

uu - **ie** (muur – *mier*, natuurlijk – *natierlék*)

ui - ooë (muis – *mooës*, buik – *booëk*)

- **oe** (duivel – *doeljvel*)

- **i** (snuiten – *snitten*)

Opbouw van de artikels

Voor een goed begrip van elk lemma (artikel bij een trefwoord) is het nuttig om de klassieke opbouw van een lemma door te nemen.

- Benoeming van het lemma (vet gedrukt).
- Eventueel kleine variaties in de spelling en kruisverwijzingen (vierkante haakjes en vet gedrukt).
- Voltooide deelwoorden van werkwoorden (ronde haakjes en vet gedrukt).
- Herkomst van het woord uit een andere taal of verwijzing naar het oorspronkelijke woord in de gewesttaal (ronde haakjes en normaal gedrukt)
- Verklaring(en) van het lemma (normaal gedrukt)

- Voorbeelden of uitdrukkingen (cursief gedrukt) (zij worden vertaald tenzij zij voldoende duidelijk zijn)
- Indien nodig afgeleide woorden (tussen accolades en vet gedrukt)

Gebruikte afkortingen

afg.: afgeleid van
 A.N.: Algemeen Nederlands
 bn.: bijvoeglijk naamwoord
 bv. : bijvoorbeeld
 D.: Duits
 fig.: figuurlijk
 Fr.: Frans
 gew.: gewestelijk
 kindert.: kindertaal
 klankn.: klanknabootsing
 Kroat.: Kroatisch
 Lat.: Latijn
 lett.: letterlijk
 Mnl.: Middelnederlands
 o.a.: onder andere
 Ok.: Okegems
 opm.: opmerking
 pej.: pejoratief
 Port.: Portugees
 samentr.: samentrekking
 Sp.: Spaans
 syn.: synoniem
 top.: toponiem
 tussenw.: tussenwerpsel
 uitdr.: uitdrukking
 uitr.: uitroep
 verkleinw.: verkleinwoord
 volt. deelw.: voltooid deelwoord
 ww.: werkwoord
 zn.: zelfstandig naamwoord

Bibliografie

- *Algemieën Bekoest Nienofs*. Ninove, 2000.
- H.J. CLAEYS. *Vlaams dialectwoordenboek*. Den Haag-Brussel, 2001.
- W. DE CLERCK. *Nijhoffs Zuid-Nederlands Woordenboek*. Den Haag- Antwerpen, 1981.
- F. DEBRABANDERE. *Oost-Vlaams en Zeeuws-Vlaams etymologisch woordenboek. De herkomst van de Oost-Vlaamse en Zeeuw-Vlaamse woorden*. Amsterdam-Antwerpen, 2005.
- *Hoe schrijf ik mijn dialect? Een referentiespelling voor alle Brabantse dialecten*. Leuven, 1999.
- J. LOUIES. *Oilsjtersen Diksioneir*. S.1., 2005.
- F. PEETERMANS. *Guuks – Guuks 2. Dialectstudie van de Gooikse omgangstaal*. Gooik, 1995-2002.
- L. PLETINCKX. *Woordenboek van het Asses. Bijdrage tot de studie van de West-Brabantse streektaal*. Asses, 2004.
- G. REDANT. *Spraakunst, spelling en idioticon van het Groot-Haaltertse dialect*. Haaltert, 1993.
- J. TAELEMAN. *Taal in stad en land. Oost-Vlaams*. Tielt, 2005.
- *Van Dale Groot Woordenboek der Nederlandse Taal*. Utrecht-Antwerpen, 2005.
- *Van Dale. Etymologisch woordenboek*. Utrecht-Antwerpen, 1997.
- B. VAN DEN BROECK. *Opwijkse woorden*. Opwijk, 1988.
- G. VAN HERREWEGHEN. *Taal van bij ons*. In *DF-Klokje*, 1984 (extra nummer).
- A. VERMEIREN e.a. *Grat loss 'n dee. Het Lebbeeks dialect en nog 't een en 't ander*. Lokeren, 1986.
- *Woordenboek der Nederlandsche Taal (WNT)*. Den Haag,